

Original article

Özel Okulda Öğretmen Olmak: Nitel Bir Araştırma ¹

Being a Teacher in a Private School: A Qualitative Research

Deniz Görgülü *

Ministry of Education, Türkiye

Özet

Gerçek kişi ve kuruluşlar tarafından kurulan özel okullar, genel anlamda giderleri devlet tarafından karşılanmayan kurumlardır. Bu kurumlar Türkiye’de son yıllarda sayıca çoğalmış ve eğitim sistemi içerisinde daha fazla yer edinmeye başlamışlardır. Söz konusu artışla paralel olarak özel okullarda çalışan öğretmenlerin sayısı, görev ve sorumlulukları da artmıştır. Bu araştırmada, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin çalışma koşullarının ve mesleki taleplerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sınırlı bir çalışma grubu belirlendiği için araştırmada nitel araştırma türleri arasında yer alan betimleyici durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya ili Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerindeki özel okullarda görev yapan 20 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Özel okullarda çalışan öğretmenlerin çalışma koşullarının ve mesleki taleplerinin belirlenmesi amacıyla metafor çalışması ve açık uçlu sorular ile veriler toplanmıştır. Bu öğretmenlerden elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda özel okulda öğretmen olmak durumuyla ilgili olarak öğretmenlerin daha çok “Fedakar Olmak” temasında yer alan metaforları geliştirdikleri görülmektedir. Bunun yanında özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkilerinin daha çok olumlu ilişki bağlamında değerlendirildiği dikkat çekmektedir. Buna ek olarak öğretmenlere göre, özel okulda öğretmenin olmanın daha çok mesleki gelişim bağlamında öğretmenlere katkı sunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca özel okulda öğretmen olmanın dezavantajları bağlamında dile getirilen durumların önemli bir kısmının özlük haklarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Sonuç olarak araştırmada özel okulda görev yapan öğretmenlerin genel anlamda olumsuz durumlara vurgu yaptıkları dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Durum Çalışması, Nitel Araştırma, Öğretmen, Özel Okul.

Abstract

Private schools established by real people and organizations are institutions whose expenses are generally not covered by the state. These institutions have increased in number in Turkey in recent years and have started to gain more space in the education system. In parallel with this increase, the number of teachers working in private schools, and their duties and responsibilities have also increased. In this research, it is aimed to determine the working conditions and professional demands of teachers working in private schools. Since a limited study group was determined, the descriptive case study method, which is among the qualitative research types, was used in the study. The research was carried out on 20 teachers working in private schools in Karatay, Meram, and Selçuklu districts of Konya province in the 2021-2022 academic year. In order to determine the working conditions and professional demands of teachers working in private schools, the data were collected through metaphor study and open-ended

¹ Bu makale 13-15 Mayıs 2022 tarihlerinde düzenlenen Lisansüstü Öğretmen Çalışmaları Kongresi’nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

* Corresponding author:

Deniz Görgülü, Ministry of Education, Türkiye.
Email: denizgorgulu87@gmail.com

questions. The data obtained from these teachers were examined by content analysis. As a result of the research, it is seen that most of the teachers have developed metaphors in the theme of "Being Altruistic" to the situation of being a teacher in a private school. In addition, it is noteworthy that the relations of private school administrators with teachers are evaluated in the context of more positive relations. Besides, according to teachers, it has been determined that being a teacher in a private school contributes more to teachers in the context of professional development. In addition, it is seen that a significant part of the situations expressed in the context of the disadvantages of being a teacher in a private school are related to employee personal rights. As a result, it is noteworthy that the teachers working in private schools in the research emphasize the negative situations in general.

Keywords: Case Study, Qualitative Research, Teacher, Private School.

Received: 14 June 2022 * **Accepted:** 22 October 2022 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jsve.2022.511.1>

GİRİŞ

Eğitim toplumları bir araya getiren ve birlikte yaşama becerileri kazandıran kıymetli bir vasıttır. Bu önemi nedeniyle ülkeler kendilerine özgü bir eğitim sistemi inşa ederek vatandaşlarını eğitime işine girişirler (Meydan ve Görgülü, 2021). Söz konusu eğitime işi, formal yani belirli bir amaç doğrultusunda planlı ve programlı bir şekilde eğitim kurumlarında sunulurken aynı zamanda toplumsal temelde ve informal yolla da gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte toplumların eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha çok formal yolla sağlandığı görülmektedir (Küçükali, 2021).

Okul, eğitimin formal yanının sürdürülmesinde kilit rol oynayan kurumlar arasında yer almaktadır. Eğitim ve öğretim faaliyetleri yoluyla okul, toplumun eğitilmesine ve aydınlanmasına katkı sunmaktadır (Kadan ve Ada, 2020). Alanyazında okulların tarihsel gelişimi incelendiğinde ilk eğitim kurumlarının nerede ve kimler tarafından kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. Ancak genel anlamda okulların geçmişinin Eski Yunan'a dayandığı kabul edilmektedir. Belirli kişi ve kuruluşlar tarafından tesis edilen özel okulların da aynı dönemde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu dönemde Platon ve Aristo tarafından kurulan eğitim kurumları, ilk özel okullar olarak kabul edilmektedir (Koçer, 1980). Buna karşın devlet okullarına bir alternatif olarak kabul edilebilecek modern anlamdaki özel okulların ortaya çıkışı, 18. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır.

On sekizinci yüzyılda sanayileşmeyle köylerden kentlere doğru gerçekleşen göç hareketleriyle birlikte devlet tarafından sunulan eğitim hizmetlerinden daha fazla yararlanmaya başlayan halktan ayrılmak ve sahip oldukları öznel koşulların devamını sağlamak için burjuvazi özel okullara büyük önem göstermiş ve desteklemiştir. Bu koşullarda güçlenen özel okullar, zaman içerisinde daha geniş bir kitle tarafından tercih edilerek varlıklarını sürdürmüşlerdir. Buna karşın özel okullar, 18. yüzyıldan

günümüze, eğitim sistemlerindeki fırsat eşitsizliğinin bir göstergesi olarak alanyazında tartışılmaya devam etmektedir (Aslan, 2019).

Özel okullar, gerçek kişi ve kuruluşlar tarafından kurulan, genel anlamda giderleri devlet tarafından karşılanmayan ve okul öncesinden üniversiteye kadar hizmet sağlayan eğitim kurumlarıdır (Memduhoğlu, 2008). Türkiye’de özel okullar Osmanlı Devletindeki modernleşme girişimleri ile birlikte ortaya çıkmaya başlamıştır. Özel okulların sayısı Islahat Fermanı (1856), Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (1869) ve Kanûn-ı Esâsî (1876) gibi yasal metinlerde devlet denetiminde olmak şartıyla eğitim-öğretim hizmetlerinin serbest bırakılmasıyla birlikte artmıştır. Bu dönemde özellikle yabancılar ve azınlıklar özel okullar açarak eğitim sektörü içerisinde yer almışlardır (Uygun, 2003).

Cumhuriyet döneminde yabancıların ve azınlıkların açtığı özel okullarla ilgili olarak birçok yasal düzenleme hayata geçirilmiştir. Bu düzenlemelerin ardından bazı özel okullar kapatılmış, bazıları ise kapanmıştır (Yılmazlar, 2007). Söz konusu dönemde Türk Eğitim Derneği’nin faaliyetleri dışında özel okulların gelişim göstermediği görülmektedir. Bu durum 1982 Anayasası ile son bulmuş ve özel öğretim kurumlarının açılmasının önündeki engeller ortadan kaldırılmıştır. Böylelikle son 20-30 yıl içerisinde özel okulların ve bu okullarda eğitim gören öğrencilerin sayısında büyük bir artış yaşanmıştır (Bingölbali, 2018). Bu artış son 10 yıldaki istatistiklerde de kendini göstermektedir. Buna göre 2011-2012 eğitim öğretim yılında 1816 özel okulda 425.136 öğrenci ve 51.077 öğretmen bulunurken 2020-2021 eğitim öğretim yılında 8181 özel okulda 1.117.087 öğrenci ve 142.875 öğretmen yer almaktadır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, 2021). Söz konusu tablo özel okulların eğitim piyasasındaki etki gücünün zaman içerisindeki değişimini gözler önüne sermektedir. Ancak sayısal göstergeler bu okullardaki işleyişin niteliği, özellikle de eğitim-öğretim sürecinde büyük bir sorumluluğa sahip olan öğretmenlerin hangi şartlar altında görevlerini yerine getirdikleri konusunda açık ve net bilgiler sağlayamamaktadır.

Özel okulda öğretmen olmak, söz konusu okulların yaygınlaşma gayelerinde bir aracı role sahip olduğu için sermayenin iş gücü üzerindeki tahakkümüne doğrudan maruz kalmaktan kendini koruyamamış bir görev alanı olarak kabul edilebilir. Araştırmalar eğitim sisteminin en önemli ögesi konumunda bulunan öğretmenlerin bu durumunu gözler önüne sermektedir. Bu araştırmalarda öğretmenlerin özel okullarda yönetim, veli, öğrenci gibi unsurlardan kaynaklı bazı problemlerle karşılaştıkları vurgulanmaktadır. Özel okullarda öğretmenlerin özellikle iş yüklerinin fazla olduğu, iş garantilerinin bulunmadığı, yöneticiler tarafından baskıya uğradıkları tespit edilmiştir (Bingölbali, 2018; Cerev ve Coşkun, 2020). Bu problemlerin, özel okullardaki öğretmenlerin okul yönetimleri tarafından işe alınması ve rekabetçi bir piyasada görev yapmaları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Özel okul öğretmenlerine ilişkin öğrencilerin, velilerin ve toplumun beklentilerinin yüksek olması ve bu beklentilerin öğretmenler üzerinde bir baskı aracı olarak etkili olması söz konusu düşüncenin temellerini oluşturmaktadır (İlgar, 2014). Bunun yanında özel okullarda görev yapan öğretmenlerin daha çok okul

yönetimi kaynaklı sorunlar ve ekonomik problemler nedeniyle mutsuzluk yaşadıkları belirlenmiştir (Uğurlu ve Özdemir, 2021). Ayrıca özel okullarda çalışan öğretmenlerin çalışma koşullarının iyi durumda olmadığı, bu kurumlarda çalışmak zorunda kaldıkları ve gelecek kaygısı taşıdıkları tespit edilmiştir (Çimen ve Karadağ, 2020). Bu kaygıların düzeyi ve çalışma koşullarındaki olumsuzluklar kurumdan kuruma değişmekle birlikte temelde serbest piyasa ekonomisinin hegemonyası altında faaliyet gösteren tüm özel okullarda benzer problemlerle karşılaşıldığı tahmin edilmektedir. Tüm bunların yanında 2022 yılında yayımlanan Öğretmenlik Meslek Kanunu'nda (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022) özel okullarda görev yapan öğretmenlerin özlük haklarıyla ilgili maddelerin yer almaması, bu konuda standart kural ve kaidelerin benimsenmesinin önünde bir engel olarak durmaktadır. Bu bağlamda araştırmada özel okulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmesiyle bu konuda bir farkındalığın oluşturulabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada özel okullarda görev yapan öğretmenlerin çalışma koşullarının ve mesleki taleplerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu amaç doğrultusunda araştırmada şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin özel okulda öğretmen olmaya ilişkin geliştirdikleri metaforlar nelerdir? Bu metaforlar hangi kavramsal başlıklar altında toplanmıştır?
2. Özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkileri nasıldır?
3. Özel okulda öğretmen olmanın avantajları ve dezavantajları nelerdir?
4. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin mesleki talepleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin görev yapmak istedikleri özel okullar hangi niteliklere sahip olmalıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin çalışma koşullarının ve mesleki taleplerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırmada, sınırlı bir çalışma grubu üzerinde çalışma yürütüldüğü için nitel araştırma türleri arasında yer alan betimleyici durum çalışması yöntemi kullanılmıştır (Merriam, 2018). Betimleyici durum çalışmaları, bir ya da iki durum ile ilgili olarak bilgi sunmak amacıyla gerçekleştirilir (Davey, 1991). Ayrıca bu tür çalışmalar geçmişte ortaya konmuş olguların betimlenmesi amacıyla da tercih edilir (Ozan Leymun, Odabaşı ve Yurdakul, 2017). Bu açıdan çalışmada, önceki araştırmalarda (Bingölbali, 2018; Cerev ve Coşkun, 2020; İlgar, 2014) ortaya konan “özel okullarda

öğretmen olarak görev yapmak” olgusu bir durum olarak ele alınmış ve bu durum bilgi sunmak amacıyla detaylı bir şekilde incelenerek betimlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik örnekleme türü kullanılmıştır. Merriam’a (2018) göre tipik örnekleme, sıradan bir durumu, insanı ya da olguyu yansıtmak amacıyla tercih edilmektedir. Bu örnekleme türünde yansıtılmak istenen durum, insan ya da olgu ile ilgili herkes örnekleme yer alma şansına sahiptir. Araştırmada da Konya ili Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerindeki özel okullarda görev yapan öğretmenlerin tamamının örnekleme içerisinde yer alabileceği kabul edilmiş, doygunluk ve aşırılık ilkelerine bağlı olarak örnekleme sayısı belirlenmiştir. Buna göre araştırmada 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya ili Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerindeki özel okullarda görev yapan 24 öğretmene ulaşılmıştır. Söz konusu öğretmenlerden 4 tanesi metafor üretiminde ve açık uçlu sorulara boş ya da geçersiz cevaplar verdikleri için çalışma grubundan çıkarılmıştır. Sonuç olarak araştırmada 20 öğretmenin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler.

Cinsiyet	n	Erkek	Kadın			
		4	16			
	%	25	75			
Görev Süresi	n	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 ve üzeri yıl
		6	7	2	3	2
	%	30	35	10	15	10
Gelecekte devlette öğretmen olarak çalışmayı düşünme	n	Evet	Hayır			
		12	8			
	%	60	40			
Özel okulda çalışmaya ilişkin memnuniyet	n	Hiç Memnun Değilim	Memnun Değilim	Memnunum	Çok Memnunum	Ortalama
		7	4	3	6	5.1
	%	35	20	15	30	

Tablo 1’e göre katılımcıların %25’i erkek ve %75’i kadındır. Öğretmenlerin %30’u 1-5 yıl arası, %35’i 6-10 yıl arası, %10’u 11-15 yıl arası, %15’i 16-20 yıl arası ve %10’u 21 ve üzeri yıl özel okulda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin % 60’sı gelecekte devlette çalışmayı düşünürken %40’ı düşünmemektedir. Bunun yanında özel okul memnuniyetleri açısından öğretmenlerin; %35’inin hiç memnun olmadığı, %20’sinin memnun olmadığı, %15’inin memnun olduğu ve %30’unun çok memnun olduğu tespit edilmiştir. Bu konudaki öğretmen ortalamasının ise 10 üzerinden 5.1 olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Öğretmenlere demografik bilgileri ve özel okullarla ilgili değerlendirmeleri için 4 soru, özel okula ilişkin metafor geliştirmeleri için “Özel okulda öğretmen ... gibidir. Çünkü ...” ifadesinin yer aldığı form, 7 adet açık uçlu soru (4 Takip sorusu ve 3 sondaj sorusu) ve 1 adet doğrudan soru yöneltilmiştir. Bu sorular; özel okul yöneticileriyle ilişkiler (1 açık uçlu takip sorusu), özel okulda görev yapmanın avantajları (1 açık uçlu takip sorusu), özel okulda görev yapmanın dezavantajları (1 adet doğrudan soru ve 3 adet sondaj sorusu), öğretmenlerin mesleki talepleri (1 adet açık uçlu takip sorusu) ve ideal bir özel okulun nitelikleri (1 adet açık uçlu takip sorusu) ile ilgilidir. Kısacası, araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcılara 12 soru yöneltilmiş ve metafor formu kullanılmıştır. Bu sorularla öğretmenlerin alt problemlerde belirtilen hususlara ilişkin görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Söz konusu soruların hazırlanmasında alanında uzman olan 3 öğretmenden ve 3 araştırmacıdan görüş alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama aracının hazırlanmasının ardından bu araçta yer alan sorular Google Form yoluyla çevrim içi platformda düzenlenmiştir. Bu forma bilgilendirilmiş gönüllü olur formu da eklenmiştir. Form 1-31 Aralık 2021 tarihleri arasında öğretmenlere gönderilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlerin görüşleri veri kaynağı olarak kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada özel okulda görev yapan öğretmenlerden elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizinde; a) Verilerin analiz için hazırlanması ve düzenlenmesi, b) Verilerin tamamını okuma ve inceleme, c) Verilerin kodlanmasına başlanma, d) Mevcut durumun betimlenebilmesi için temalar oluşturma, e) Betimleme ve temaların sunumu, f) Sonuçların ve bulguların yorumlanması adımları takip edilmiştir (Cresswell, 2017). Veri analizinin birinci aşamasında Google Form yoluyla elde edilen ham veriler araştırmacı tarafından okunarak gereksiz yanıtların ayıklanması gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada ayıklanan verilerin tamamı okunarak birtakım notlar alınmıştır. Üçüncü aşamada katılımcıların görüşlerine göre kodlamalar yapılmıştır. Dördüncü aşamada mevcut durumun betimlenebilmesi için temalar oluşturulmuştur. Beşinci ve altıncı aşamalar ise araştırmanın bulgular ve tartışma kısımlarında ele alınmıştır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerliğinin sağlanması için çalışmanın tüm aşamaları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca katılımcıların görüşleri yorum katılmadan aktarılmıştır. Bunun için her bir katılımcıya birer kod numarası verilmiştir. Bu kodlamada katılımcılar Ö1,Ö2, Ö3... şeklinde yirmiyeye kadar sembolleştirilmiştir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin temalara ayrılması işleminde uzman görüşüne başvurularak araştırmanın güvenirliliği belirlenmiştir. Burada uzman ve araştırmacı görüşleri arasındaki benzerlik/farklılık durumu Cohen Kappa katsayısı ile test edilmiştir.

Araştırmada söz konusu kat sayısı .89 olarak bulunmuştur. Bu da uzman ve araştırmacı görüşü arasında çok yüksek düzeyde bir uyumun olduğunu ortaya koymaktadır (Landis ve Koch, 1977).

BULGULAR

Bu bölümde alt problemler sırayla ele alınarak bulgular sunulmuştur.

Özel Okulda Öğretmen Olmak Durumuyla İlgili Geliştirilen Metaforlardan Elde Edilen Bulgular

“Öğretmenlerin özel okulda öğretmen olmaya ilişkin geliştirdikleri metaforlar nelerdir? Bu metaforlar hangi kavramsal başlıklar altında toplanmıştır?” şeklinde ifade edilen araştırmanın birinci alt probleminde öğretmenlerin geliştirdiği metaforlardan elde edilen bulgular ele alındığında katılımcıların görüşlerinin 4 farklı temada toplandığı görülmektedir. Söz konusu metaforlar ve bu metaforların yer aldığı temalar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Özel okulda öğretmen olmak durumuyla ilgili geliştirilen metaforlar ve temalar.

Tema	Metaforlar	f
Fedakâr Olmak	robot (1), eski bir koltuk değneği (1), anne (1), toprak (1), sarmaşık (1), ahtapot (1), makine (1), yorucu bir iş (1), savaşçı (1), bakıcı (1), lider (1), dalgalı denizde kaptan (1)	12
Değersiz Olmak	ömrünü törpüleyen (1), muhasebe ofisinde çalışan (1), manken (1), elinde ateş tutan (1), kapı kolu (1), boşa kürek çeken (1)	6
Zorunlu Olmak	mecburiyetten çalışan (1)	1
Mutsuzluk Kaynağı Olmak	depresyon (1)	1
Toplam		20

Tablo 2 incelendiğinde özel okulda öğretmen olmak durumuyla ilgili olarak öğretmenlerin daha çok “Fedakar Olmak” temasında yer alan metaforları geliştirdikleri görülmektedir. İkinci olarak ise öğretmenlerin ürettikleri metaforların “Değersiz Olmak” temasında toplandığı dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin özel okulda öğretmen olmak durumuyla ilgili geliştirdikleri metaforların temalara göre dağılımı alt başlıklarda ele alınmıştır.

Fedakâr Olmak Teması. Bu temada öğretmenlerin geliştirdiği metaforlardan özel okulda çalışmanın fedakârlık gerektiren bir görev olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerinden özel okulda görev yapmanın yorucu, yıpratıcı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

- *Özel okulda öğretmen anne gibidir. Çünkü her şeye yetişmek zorundasın (Ö6).*
- *Özel okulda öğretmen toprak gibidir. Çünkü toprak gibi üzerine basılsa da ses çıkarmamalı, iyi-kötü her şeyi kabullenmelisin. Biraz motivasyonun ve enerjin düşse çorak olarak anılıp, en köklü çınarları da yetiştirsen kerametın havada veya suda görülmesidir (Ö10).*

- *Özel okulda öğretmen ahtapot gibidir. Çünkü birden fazla kolunuz olmalı ki mesai saatlerinde işleri yetiştirebilesiniz (Ö11).*
- *Özel okulda öğretmen makine gibidir. Çünkü durmak yok (Ö15).*
- *Özel okulda öğretmen savaşçı gibidir. Çünkü her an, her şey ile savaşıyorsun (Ö19).*

Değersiz Olmak Teması. Bu temada yer alan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, özel okulda görev yapmanın çeşitli gruplar tarafından değersiz ve etkisiz olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin verdikleri hizmetin karşılığında hak ettikleri özlük haklarına erişemedikleri de bu görüşlerden anlaşılmaktadır. Söz konusu görüşlerden bazıları şunlardır:

- *Özel okulda öğretmen ömrünü törpüleyen gibidir. Çünkü aldığımız ücret verdiğimiz emeği karşılamamaktadır (Ö2).*
- *Özel okulda öğretmen manken gibidir. Çünkü gösteriş yaptıkça, kurumu memnun ettikçe iyisindir; yoksa ağzınla kuş tutsan bir önemi yoktur (Ö5).*
- *Özel okulda öğretmen olmak boşa kürek çekmek gibidir. Çünkü varacağınız bir yer yoktur (Ö20).*
- *Özel okulda öğretmen elinde ateş tutan gibidir. Çünkü veliler çocuklarını tanımıyor ve yanlışlarını görmüyorlar. Öğretmenin bir hükmü yok, çocukları onların gözünde kusursuz (Ö9).*

Zorunlu Olmak Teması. Bu temada yer alan öğretmenin görüşü incelendiğinde özel okulda görev yapmanın devlet kadrolarında yer bulamayan öğretmenler için bir zorunluluk olduğu görüşüne ulaşılmaktadır. Öğretmenin ortaya koyduğu görüş şu şekildedir:

- *Özel okulda öğretmen mecburiyetten çalışan gibidir. Çünkü bakmamız gereken bir ailemiz var ve devlete giremiyoruz (Ö13).*

Mutsuzluk Kaynağı Olmak Teması. Bu temada yer alan öğretmene göre özel okulda görev yapmak kişiyi mutsuzluğa iten bir durum olarak ele alınmaktadır. Söz konusu öğretmenin görüşü şu şekildedir:

- *Özel okulda öğretmen depresyon gibidir. Çünkü sürekli mutsuz ve perişan haldesinizdir (Ö12).*

Özel Okul Yöneticilerinin Öğretmenlere Yaklaşımına İlişkin Bulgular

“Özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkileri nasıldır?” şeklinde ifade edilen araştırmanın ikinci alt probleminde verilerin analizi sonucunda görüşlerin beş farklı temada gruplandığı görülmektedir. Özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkilerine ait görüşlerinin temalara göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkilerine ait görüşler.

Temalar	Katılımcılar	f
Olumlu İlişki	Ö6, Ö7, Ö9, Ö16, Ö17, Ö19	6
Olumsuz İlişki	Ö1, Ö5, Ö10, Ö12, Ö15	5
Resmi İlişki	Ö8, Ö13, Ö14	3
Dengesiz İlişki	Ö2, Ö3, Ö20	3
Diğer	Ö4, Ö11, Ö18	3
Toplam		20

Tablo 3'e göre özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkilerinin daha çok olumlu ilişki bağlamında değerlendirildiği görülmektedir. Bunun ardından ise öğretmenlerin görüşlerinin olumsuz ilişki temasında yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin bu konuda dile getirdikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir:

- *Okul yöneticileri ile ilişkimiz çok iyi. Onlar sayesinde tam 22 yıldır aynı özel okulda bu maaşla çalışıyorum (Olumlu İlişki-Ö6).*
- *Kurumsal bir okulda çalışıyoruz. Bu nedenle okul yöneticileri ile öğretmenler arasında olumlu bir ilişki var (Olumlu İlişki-Ö7).*
- *Gayet yapıcılar, bizleri her zaman dinliyorlar (Olumlu İlişki-Ö9).*
- *Her an seni çıkarabilirler kurum sahibi ile iyi geçinmek zorundayız. "mış gibi" yapmalıyız en azından (Olumsuz İlişki-Ö5).*
- *İkinci özel okul deneyimim ikisinde de aynı durum. İdareciler ile samimiyet kuran tüm öğretmenler iyi iken, ben ve benim gibi eksiklik dile getiren, hata gidermeye çalışan, doğrular hususunda ısrarcı olan öğretmenler ile güzel ilişkilerin varlığından söz edemeyeceğim (Olumsuz İlişki-Ö10).*
- *Mobbing uygulamayı çok seviyorlar. Öğretmeni bir köle gibi çalıştırmak onları rahatsız etmiyor (Olumsuz İlişki, Ö12).*
- *Okul müdürüyle aramız iyidir. Ancak müdür yardımcıları öğretmenin işine fazla karışmaktadır. Öğrencilerin ilişkilerine de bir müdahale söz konusu (Dengesiz İlişki-Ö2).*
- *Bu kişiler eğitime önem verdiklerini söylüyor fakat hep paradan bahsediyorlar (Dengesiz İlişki, Ö3).*
- *Bizler işçi, onlar ise işveren (Resmi İlişki, Ö14).*
- *Okul yöneticileri olan ilişkim hakkında hiç konuşmayayım bence (Diğer, Ö14).*

Özel Okulda Öğretmen Olmanın Avantajlarına ve Dezavantajlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Özel okulda öğretmen olmanın avantajları ve dezavantajları nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu bağlamda özel okulda öğretmen olmanın avantajları ve dezavantajları alt başlıklarda incelenmiştir.

Özel Okulda Öğretmen Olmanın Avantajları. Özel okulda öğretmen olmanın avantajları ile ilgili olarak 17 katılımcı görüş belirtirken 3 katılımcı özel okulda öğretmen olmanın hiçbir avantajının bulunmadığı belirtmişlerdir. Bu nedenle özel okulda öğretmen olmanın avantajları 17 katılımcının görüşleri bağlamında ele alınmıştır. Burada öğretmenlerin görüşleri birden fazla temada yer alacak şekilde değerlendirilmiş ve bunun sonucunda görüşler beş farklı temada incelenmiştir. Söz konusu görüşler sonucunda ortaya çıkan temalar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Özel okulda öğretmen olmanın avantajlarına ilişkin görüşler.

Temalar	Katılımcılar	f
Mesleki Gelişim	Ö6, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20	7
Kurumsal Avantajlar	Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö19,	5
Ekonomik Avantajlar	Ö5, Ö6, Ö13, Ö14, Ö15	5
Veli Desteği	Ö4, Ö6, Ö8	3
Mekânsal Avantajlar	Ö1, Ö17	2

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlere göre, özel okulda öğretmen olmak en fazla mesleki gelişim bağlamında öğretmenlere katkı sunmaktadır. Bunun yanında özel okulların kurumsal ve ekonomik avantajlarının da olduğu görülmektedir. Özel okulda öğretmen olmanın avantajlarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri ise şu şekildedir:

- *Özel okulda çalışmanın avantajları şunlardır: Elit bir veli-öğrenci grubuna hitap etmek ve böyle bir çevre oluşturmak, meslek doyumunu almak, gereksiz evrak işleri ile uğraşmamak, kendini sürekli verimli hissetmek, istediğin araç ve gereçlere hemen ulaşabilmek (Veli Desteği, Mesleki Gelişim-Kurumsal Avantajlar, Ekonomik Avantajlar, Ö6).*
- *Rekabet ortamı önemli bir faktör. Özel sektörde rekabet ortamı mesleki gelişimi, daha iyisini yapma isteğini tetikliyor (Mesleki Gelişim, Ö20).*
- *Özel okulda öğretmen olmanın tek bir avantajı var o da öğrencilerle yakından ilgilenmek zorundayız ve bu öğretmene kendini çok iyi hissettiriyor (Mesleki Gelişim, Ö11).*
- *Öğrencilerin derse olan ilgileri devlet okullarına göre daha fazla ve sınıflarımız daha az öğrenciden oluşuyor (Kurumsal Avantajlar, Ö9).*
- *Özel okulda çalışarak en azından evinize eklemek götürebiliyorsunuz (Ekonomik Avantajlar, Ö13).*
- *Özel okulda velilerin bilinç düzeyi daha yüksek. Ayrıca materyal sıkıntısı çekmiyoruz (Veli Desteği, Kurumsal Avantajlar, Ö8).*

- *Özel okulda öğretmen olmak ailene yakın yerde çalışma ve sevdiğin şehirde yaşama imkânı sağlamaktadır (Mekânsal Avantajlar, Ö1).*

Özel Okulda Öğretmen Olmanın Dezavantajları

Özel okulda öğretmen olmanın dezavantajlarının belirlenebilmesi için öğretmenlere hangi durumlardan şikâyetçi oldukları, eksikliğini hissettiği durumların neler olduğu ve nelerle mücadele etmek zorunda kaldıkları sorulmuştur. Söz konusu sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar alt başlıklar altında ele alınmıştır.

Özel Okuldaki Öğretmenlerin Şikâyetçi Oldukları Durumlar. Özel okuldaki öğretmenlerin şikâyetçi oldukları durumlar ile ilgili olarak 18 öğretmen görüş belirtmiştir. Söz konusu görüşler incelendiğinde öğretmenlerin şikâyetlerinin 4 farklı temada toplandığı görülmüştür. Bu görüşlerden ortaya çıkan temalar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Özel okuldaki öğretmenlerin şikâyetçi oldukları durumlar.

Temalar	Katılımcılar	f
Özlük Hakları	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö20	12
Yönetsel Uygulamalar	Ö1, Ö2, Ö12, Ö15	4
Veli Kaynaklı Sorunlar	Ö9, Ö18, Ö19	3
Eğitsel Uygulamalar	Ö3, Ö10	2

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin daha çok özlük hakları ile ilgili konularda şikâyetçi oldukları görülmüştür. Bunu yönetsel uygulamalar, veli kaynaklı sorunlar ve eğitsel uygulamalar izlemektedir. Özel okuldaki öğretmenlerin şikâyetçi oldukları durumlara ilişkin görüşler şu şekildedir:

- *16 yıldır aynı kurumda çalışıyorum, yüksek lisanslı bir öğretmenim. Maaşım 4448 lira. Hizmetli ile yer değiştirebilirim (Özlük Hakları, Ö4).*
- *Branş dışında birçok işle uğraştırmaları, çok fazla saat okulda kalmak, hafta içi izin gününün olmaması ve işin olduğunda gidip izin almak zorunda kalmak, idarenin öğretmenlerle toplantılarda karşılıklı tartışmaya girmekten kaçmaları şikâyetçi olduğum konular. Yöneticiler “ben konuşayım benim dediğim olsun” fikrini seviyorlar” (Özlük Hakları, Yönetsel Uygulamalar, Ö12).*
- *Ek ders ve etüt ücretlerimizi biz de almak istiyoruz tıpkı devlette çalışanlar gibi eşit şartlar istiyoruz (Özlük Hakları, Ö13).*
- *İdarenin hem öğretmenlere hem de öğrencilerin özel hayatına çok fazla karışmasından şikâyetçiyim. Bir öğretmen olarak kıyafetime, Whatsapp fotoğrafıma, Instagram’da öğrencilere eklememe karışılmasından çok rahatsızım. Aynı şekilde öğrencilerin de teneffüste kız ve erkek olarak dolaşmasına izin verilmiyor. 2022 yılında böyle bir durumla karşılaşmak korkunç gerçekten (Yönetsel Uygulamalar, Ö2).*

- Öğretmenler istedikleri gibi eğitim veremiyorlar ve bütün öğrenciler maalesef yüksek not alıyor. Öğretmenlerin not verme özgürlüğü de yok (Eğitsel Uygulamalar, Özlük Hakları, Ö3).
- Velilere dürüst olmayışımızdan, bir de çocuklara balık tutmayı öğretmek yerine, sürekli balığı kendi ellerimizle yedirişimizden rahatsızım. Bu iki husus da oldukça zorlayıcı oluyor. Bir de verilen emek ve çalışma saatlerinin mali karşılığının yetersiz oluşundan şikâyetçiyim (Eğitsel Uygulamalar, Özlük Hakları, Ö10).
- Velilerin çok fazla duruma dâhil olmalarından şikâyetçiyim (Veli Kaynaklı Sorunlar, Ö18).

Özel Okuldaki Öğretmenlerin Eksikliğini Hissettiği Durumlar. Özel okuldaki öğretmenlerin eksikliğini hissettiği durumlarla ilgili olarak tüm katılımcılar görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerin 6 farklı temada toplandığı görülmektedir. Söz konusu temalar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Özel okuldaki öğretmenlerin eksikliğini hissettiği durumlar.

Temalar	Katılımcılar	f
Yönetsel Unsurlar	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö20	7
Fiziksel Araçlar	Ö1, Ö2, Ö11, Ö12, Ö18	5
Veli Niteliği	Ö9, Ö17, Ö19	3
Mesleki İtibar	Ö4, Ö14, Ö16,	3
Özlük Hakları	Ö6, Ö13	2
Öğrenci Niteliği	Ö3, Ö15	2

Tablo 6 incelendiğinde özel okuldaki öğretmenlerin en fazla yönetsel unsurlardan kaynaklı eksiklikler hissettikleri görülmektedir. Bunu fiziksel araçlar, veli niteliği, mesleki itibar, özlük hakları ve öğrenci niteliği ile ilgili durumlar takip etmektedir. Söz konusu durumlara ilişkin öğretmenlerin görüşleri şu şekilde sıralanabilir:

- Materyal eksiği olmasına rağmen her şeyi bizden beklemeleri, akademik başarıdan daha çok velilerin gözüne girmek için gereksiz şeylere takılmaları, öğretmeni bu konularda uyarıp motivasyon düşüklüğüne sebep olmaları, idarenin sadece eksikleri görüp uyarması ve başarılarında takdir etmemeleri eksiklik hissettiğim konular (Yönetsel Unsurlar, Fiziksel Araçlar, Ö1).
- Donanım eksikliği, okulun teknik imkânları, idare konularında eksiklikler yaşıyoruz (Fiziksel Araçlar, Yönetsel Unsurlar, Ö2).
- Okul yönetimi başlı başına eksiklerden ibaret. Yönetimde var olan sorunlar diğer oluşan küçük sorunların büyümesine sebep oluyor. Bu nedenle tek cümleyle özetleyecek olursak, yöneticilik vasıflarının eksik olması problemin ana kaynağı oluyor (Yönetsel Unsurlar, Ö10).
- Devlette çalışanlarla eşit şartlara sahip değiliz ne maaş olarak ne de çalışma saatleri olarak (Özlük Hakları, Ö13).

- *Veliler sürekli olarak işimize karışmaya çalışıyor. Bu nedenle bilinçli veli eksikliği hissediyoruz (Veli Niteliği, Ö9).*
- *Öğretmene verilen değer eksikliğini çok fazla hissediyorum (Mesleki İtibar, Ö14).*
- *Öğrencilerin kültür seviyesi çok geride. Öğrencilerimin çoğunun genel kültür seviyesi bilgisayar teknoloji ve animelerden oluşuyor (Öğrenci Niteliği, Ö3).*

Özel Okulda Öğretmenlerin Mücadele Etmek Zorunda Kaldıkları Durumlar. Özel okulda öğretmenlerin mücadele etmek zorunda kaldıkları durumlar ile ilgili olarak açıklayıcı yanıtlar veren 14 öğretmenin görüşleri incelemeye alınmıştır. Yapılan değerlendirmenin ardından öğretmenlerin görüşlerinin 5 farklı temada toplandığı görülmüştür. Söz konusu temalar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Özel okulda öğretmenlerin mücadele etmek zorunda kaldıkları durumlar.

Temalar	Katılımcılar	f
Veli	Ö1, Ö5, Ö9, Ö10, Ö16, Ö17, Ö20	7
Yönetim	Ö2, Ö4, Ö5, Ö10, Ö12, , Ö16, Ö20	7
Çalışma Koşulları	Ö13, Ö14, Ö20	3
Öğrenci	Ö12, Ö15, Ö16	3
Araç-Gereç Yetersizliği	Ö2	1
Diğer Öğretmenler	Ö8	1

Tablo 7 incelendiğinde özel okuldaki öğretmenlerin daha çok veli ve yönetim kaynaklı sorunlarla mücadele etmek zorunda kaldıkları görülmektedir. Bunu çalışma koşulları, öğrenci, araç-gereç yetersizliği ve diğer öğretmenler ile ilgili konuların izlediği dikkat çekmektedir. Özel okulda öğretmenlerin mücadele etmek zorunda kaldıkları durumlarla ilgili görüşlerden bazıları şu şekildedir:

- *Akıllı tahta olmamasından dolayı projeksiyon aletini kullanıyoruz. Bu yüzden de her gün dizüstü bilgisayarı taşımak çok büyük bir yük gerçekten. Evde de lazım olduğu için okulda bırakamıyorum. Bunun dışında müdür yardımcıları tarafından sürekli gözlenmek çok rahatsız edici. Kadın öğretmen olarak yakası açık bir şey giydiğimde diğer kadın müdür yardımcısının gözlerini oraya dikip taciz etmesiyle mücadele ediyorum (Araç-Gereç, Yönetim, Ö2).*
- *Veli ile kurum arasında kalıyoruz. İşimizi hem iyi yapmalıyız hem de iki tarafı üzmemeliyiz. İsteklerini mutlaka yapmalıyız yoksa patron oluyorlar hemen (Veli, Yönetim, Ö5).*
- *Velilerin “para veriyoruz” algısı ve yönetimin velilere karşı olan “müşteri veli nimettir” algısı ile mücadele ediyoruz. Para devreye girdiği için eğitimin niteliğine farklı pencereden bakılıyor. Objektif değerlendirmeden ziyade tıpkı bir ürün alır gibi işlevselliğe değil öncelikle göze hitap etmesine bakılıyor. Bu da oldukça zorlayıcı bir durum oluyor (Veli, Yönetim, Ö10).*
- *Mesai saatleri dışında da okulla ilgili verilen görevleri yerine getirmek zorundayız (Çalışma Koşulları, Ö13).*

- Öğrenci ve veli profiline bizi satın almış gibi davranması ve idare kanadının köle gibi görmesi ile mücadele ediyoruz (Veli, Öğrenci, Yönetim, Ö16).
- Veli kaprisi, öğrenci kaprisi, her kafadan bir ses çıkıp işini öğretmeye çalışmalarını ile mücadele ediyorum (Veli, Öğrenci, Ö12).
- Hırslı meslektaşlarımla mücadele etmek zorunda kalıyorum (Diğer Öğretmenler, Ö8).

Özel Okulda Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleki Taleplerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt probleminde “Özel okulda görev yapan öğretmenlerin mesleki talepleri nelerdir?” sorusu ele alınmıştır. Bu bağlamda görüş belirten 19 öğretmenin taleplerinin üç farklı temada toplandığı görülmektedir. Söz konusu temalar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin mesleki talepleri.

Temalar	Katılımcılar	f
Özlük Hakları	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	18
Mesleki İtibarın Artması	Ö2, Ö11, Ö12, Ö16	4
Özel Hayata Saygı	Ö1	1

Tablo 8’e göre özel okulda görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun özlük hakları ile ilgili taleplerde buldukları görülmektedir. Bunun yanında öğretmenler arasında mesleki itibarın artması ve özel hayata saygı konularında da birtakım talepler ortaya konmuştur. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin mesleki taleplerine ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

- Hayatıma karışılmamasını, bir öğretmen olarak personellerle aynı maaşı almak yerine hak ettiğim bir maaşı almayı, biraz da saygı görmeyi talep ediyorum (Özel Hayata Saygı, Özlük Hakları, Mesleki İtibarın Artması, Ö2).
- Devletkilerle aynı maaşı, nöbet ücreti almayı ve aynı haklara sahip olmayı istiyorum (Özlük Hakları, Ö3).
- Sendika hakkının verilmesini, işten çıkarıldığımızda tazminat ödenmesini, taban maaş belirlenmesini, hafta sonu ve yaz tatillerinde keyfi mesailere son verilmesini talep ediyorum (Özlük Hakları, Ö4).
- Devletteki öğretmenlerden daha çok çalışmamıza rağmen daha düşük maaş alıyoruz. Devletteki öğretmenlerle eşit hakları talep ediyorum (Özlük Hakları, Ö5).
- Bizlerin de memurlar gibi birer insan olduğumuzu unutmamalarını talep ediyorum. Hastalık durumunda idari izin hakkımız olsun, her bir raporumuzda maaşımız kesilmesini istiyorum (Özlük Hakları, Ö10).

- Öğretmenlerin hiçbir şeyden anlamadığını düşünüp evrakta sahtecilik yapmadan, bana tanınan maddi manevi bütün hakların yerine getirilmesini talep ediyorum (Özlük Hakları, Ö12).
- Hak ettiğim maddi ve manevi değerlerin verilmesini talep ediyorum (Özlük Hakları, Mesleki İtibarın Artması, Ö16).
- Mesai saatlerinin düzenlenmesini istiyorum (Özlük Hakları, Ö17).

Öğretmenlerin Görev Yapmak İstedikleri Özel Okulların Niteliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde “Öğretmenlerin görev yapmak istedikleri özel okullar hangi niteliklere sahip olmalıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu husustaki görüşler incelendiğinde öğretmenlerin idealize ettiği özel okul yapısına ilişkin niteliklerin altı farklı temada toplandığı görülmektedir. Söz konusu temalar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin görev yapmak istedikleri özel okulların nitelikleri.

Temalar	Katılımcılar	f
Öğretmen Dostu Okul	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19	13
Nitelikli Yöneticileri Olan Okul	Ö1, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11	5
Fiziksel Olarak Donanımlı Okul	Ö4, Ö7, Ö10, Ö11, Ö20	5
Önceliği Eğitim Olan Okul	Ö3, Ö4, Ö10, Ö13	4
Öğrenci Odaklı Okul	Ö10, Ö13, Ö15, Ö17	4
Kurumsal Okul	Ö2, Ö6	2

Tablo 9’a göre öğretmenler en çok öğretmen dostu bir özel okulda görev yapmak istemektedirler. Bunun ardından nitelikli yöneticileri olan, fiziksel olarak donanımlı, önceliği eğitim olan, öğrenci odaklı olan ve kurumsal olan okullarda öğretmenler çalışmayı talep etmektedir. Öğretmenlerin Görev Yapmak İstedikleri Özel Okulların Niteliklerine İlişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

- Öğretmeni yücelten onun haklarını savunan, önerilerine açık olan, güler yüzlü idarecilerin olduğu sevgi ve saygı çerçevesinde çalışabileceğim bir ortam olmalıdır (Öğretmen Dostu Okul, Nitelikli Yöneticileri Olan Okul, Ö1).
- Özgürlüğü ve saygıyı prensip edinen, öğretmenlere değer veren, velinin gözünü boyamak için değil de gerçekten öğrenciye bir şeyler katma amacıyla olan, teknolojik donanıma sahip bir özel okul olmalıdır (Öğretmen Dostu Okul, Önceliği Eğitim Olan Okul, Fiziksel Olarak Donanımlı Okul, Ö4).
- Öğretmenlerine hak ettiği maaşı verebilmeli. Nitelikli çalışkan vizyon sahibi öğretmenlerle çalışmalı, kurumsal olmalı, vizyonu olmalı. Profesyonel işleyişi olmalı (Öğretmen Dostu Okul, Nitelikli Yöneticilere Sahip olan Okul, Kurumsal Okul, Ö6).

- Öncelikle “müşteri (!)” kaybetme korkusu yaşamadan, günümüz eğitim gereksinimlerini yerine getiren, kendine güvenen bir yönetim olmalı. Öğrencilerin hem fiziksel hem de bilişsel becerilerini geliştirmeye olanak sağlayan bir eğitim yuvası olmalı. Diğer okullardan farklı ve iyi olmak amaçlanıyorsa dersler ve müfredat uzman eğitimciler tarafından belirlenip, hazırlanmalı. Ve tabii ki öğretmenlerin motivasyonlarını göz ardı etmeyen bir okul olmalı ki eldeki imkânlar öğrenciye güzel aktarılabilir (Önceliği Eğitim Olan Okul Nitelikli Yöneticilere Sahip Olan Okul, Fiziksel Olarak Donanımlı Okul, Öğrenci Odaklı Okul, Öğretmen Dostu Okul, Ö10).
- İnsaflı, hakkını veren, yaptıklarını gören bir idare ve daha donanımlı sınıflar materyaller, Okulu bir ticarethane olarak görmeden, yönetimin bu işten anlayan ve konuşma becerisi olan insanlardan oluşması, öğretmeni tatmin edecek maaş, ulaşımı kolay yerde olması, ekipmanların kaliteli olması (Nitelikli Yöneticilere Sahip Olan Okul, Fiziksel Olarak Donanımlı Okul, Öğretmen Dostu Okul., Ö11).
- Öğretmenine değer veren, maaş koşullarını iyileştiren, kaliteli eğitim ve kaliteli öğrenci için çaba sarf eden bir kurum olmalı (Öğretmen Dostu Okul, Önceliği Eğitim Olan Okul, Öğrenci Odaklı Okul, Ö13),
- İdeal bir özel okul öğrencinin ihtiyacına göre düzenlenmeli; Velilerin ya da yöneticilerin ihtiyacına göre değil (Öğrenci Odaklı Okul, Ö17).
- Devlet okullarındaki öğretmenlerle özlük hakları açısından eşitlik sağlanmalı. Öğretmene mesleki itibarı verilmeli. Bunun yanında öğretmenler hizmet içi eğitimlerle desteklenmeli (Öğretmen Dostu Okul, Ö19).
- Gürültüden uzak ve bahçesi, laboratuvarı, spor salonu olan bir okul olmalı (Fiziksel Olarak Donanımlı Okul, Ö20).

TARTIŞMA

Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin çalışma koşullarının ve mesleki taleplerinin belirlenmesi amaçlayan bu araştırma, özellikle olgu ve olayların başka bir nesneye benzetilmesi yoluyla açıklanması esasına dayanan metafor analizinde (Tepebaşı, 2013’ten akt. Görgülü, 2019) özel okulda öğretmen olmak durumuyla ilgili olarak fedakâr olmak, değersiz olmak, zorunlu olmak ve mutsuzluk kaynağı olmak temalarında yer alan metaforların geliştirilmesi, öğretmenlerin söz konusu kurumdaki çalışma koşullarıyla hissettikleri duygu ve düşünceler hakkında önemli ipuçları sağlamaktadır. Araştırma sonucundan ortaya konan bu metaforlar, Türkiye’de okula ilişkin geliştirilen hapishane, fabrika ve spor salonu metaforları (Aslan, 2019) ile paralellik göstermekte ve okulun birtakım zorlukları bünyesinde topladığını işaret etmektedir. Buna karşın Saban (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul ile ilgili geliştirilen metafor çalışmasında öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okul ile ilgili olarak kullandıkları olumlu metaforların araştırmada ortaya konan anlayıştan farklı olduğu

söylenbilir. Bu farklılığın eğitime atfedilen değer algısı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Buna göre ekonomik bir meta olarak okulu görenlerle eğitim kurumlarını kültürlenmenin beşiği olarak değerlendirenlerin varlığı söz konusu farklılığın kaynağı olarak kabul edilebilir.

Özel okul yöneticilerinin öğretmenlerle ilişkilerine yönelik görüşler incelendiğinde öğretmenler arasında farklı görüşlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum özel okulların yönetim süreçlerinde bir standardın olmadığı ve farklı uygulamalarla kurumların yönetildiği düşüncesini akla getirmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin işten çıkarılma korkusu yaşamaları, yıldırmaya (mobbing) uğramaları, yöneticilerin maddi kazancı ön plana almaları ve bazı öğretmenlerin okul yönetimlerini değerlendirmekten çekinecek durumda olmaları okul yöneticiliği açısından olumsuz durumlar olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sonucunda özel okulda çalışmanın daha çok mesleki gelişim bağlamında öğretmenlere avantaj sağladığı görülmektedir. Bu bulgu Ilgar (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmayla paralellik göstermektedir. Söz konusu araştırmada öğretmenler, özel okulların mesleki gelişime büyük önem verdiklerini dile getirmektedirler. Ancak öğretmenin mesleki gelişimi hususunda özel okulların “müşteri kaybetmemek için kendini sürekli olarak geliştiren bir öğretmen topluluğuna sahip olma” ideali ile hareket ettikleri görülmektedir. Bu açıdan özel okulların öğretmen gelişimine daha çok öğrencilerin ve velilerin beklentilerine karşılık verebilmek amacıyla önem verdikleri söylenebilir.

Araştırmada özel okulda görev yapmanın avantajlarıyla ilgili olarak dikkat çeken bir diğer durum, öğretmenler arasında “işsiz kalmamak, eve ekmek götürmek” gibi gerekçelerle bu okullarda çalıştıklarını belirtenlerin olmasıdır. Her ne kadar öğretmenlerin bir mesleğe sahip olması, evine ekmek götürebilmesi işsiz bir bireye göre daha avantajlı bir durum olsa da söz konusu mecburiyet üzerinde önemle durulması gereken bir durumdur. Zira özel okulda öğretmen olmanın dezavantajları bağlamında dile getirilen şikâyetlerin, eksikliği hissedilen ve mücadele etmek zorunda kalınan durumların önemli bir kısmının ekonomiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin mesleki taleplerinin büyük çoğunlukla özlük haklarıyla ilgili olması da bu durumu doğrular niteliktedir. Araştırmalar da özel okulda görev yapan öğretmenlerin özlük haklarının yetersizliğini ortaya koymaktadır (Bingölbali, 2018; Cerev ve Çoşkun, 2020; Çimen ve Karadağ, 2020; Gürler, 2020; Uğurlu ve Özdemir, 2021)

Özel okulda öğretmen olarak görev yapanların dile getirdikleri diğer dezavantajlar arasında yöneticilerin tutum ve davranışlarının olumsuzluğu önemli bir yer tutmaktadır. Yöneticilerin özel hayata karışması, öğretmenlerin not verme özgürlüklerinin olmaması, müşteri odaklı bir anlayışla kurumun yönetilmesi, öğretmenlerin mesailerinin uzun olması bu hususta dile getirilen sorunlar arasındadır. Buna benzer problemlerin Cerev ve Çoşkun (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğretmenler tarafından ortaya konduğu görülmektedir.

Sonuç olarak araştırmada özel okulda görev yapan öğretmenlerin genel anlamda olumsuz durumlara vurgu yaptıkları görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin moralini ve motivasyonunu düşürerek mutsuz ve düşük bir performansla görev yapmalarına sebep olabilir (Uğurlu ve Özdemir, 2021). Söz konusu olumsuz duyguların değişebilmesi için özel okulların öğretmen dostu, nitelikli yöneticileri olan, fiziksel olarak donanımlı, önceliği eğitim olan, öğrenci odaklı ve kurumsal bir yapıya bürünmesi büyük önem arz etmektedir. Araştırma sonucunda özel okulların yukarıdaki özelliklere sahip olabilmeleri ve gelişimleri için şu öneriler ortaya konabilir:

- Özel okullar öğretmenlerinin özlük haklarına ilişkin düzenlemeleri hayata geçirmelidir.
- İdarecilerin yönetsel becerilerinin geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitimler planlanmalıdır.
- Okullar fiziksel olarak ve teknolojik araç-gereç açısından daha donanımlı hale getirilmelidir.
- Öğretmenlerin mesai saatlerinin kısaltılmasına yönelik planlamalara gidilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aslan, E. A. (2019). Türkiye’de özel okullaşma. *BEÜ SBE Dergisi*, 8(1), 263-276.
- Arslan, P. (2020). Okul kavramına ilişkin metaforlar. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(1), 1-14.
- Bingölbali, N. (2018). *Özel okullarda eğitim alanında yaşanan problemler ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cerev, G. ve Coşkun, S. (2020). Özel okul öğretmenlerinin çalışma sorunları üzerine nitel bir araştırma: Elazığ ili örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 125-142.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni* (M. Bütün, Çev.). Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çimen, B.ve Karadağ, E. (2020). A qualitative study on working conditions and future anxieties of teachers at private schools. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(2), 518-541.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations. *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3.
- Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası. (2021). *MEB örgün eğitim istatistikleri ışığında eğitimin durumu*. Erişim: <https://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2021/09/MEB-%C3%96rg%C3%BCn-E%C4%9Fitim-%C4%B0statistikleri.pdf>
- Görgülü D. (2019). Metaphorical perceptions of the school directors and teachers related to school principalship. In: Erçetin Ş., Potas N. (Eds), *Chaos, complexity and leadership 2017*. ICCLS 2017. Springer Proceedings in Complexity. Springer.
- Gürler, M. (2020). Devlet okuluyla özel okul arasındaki farklar. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-6.

- İlgar, L. (2014). Özel okul ve devlet okulunda görev yapmış sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 259-285.
- Kadan, G., ve Ada, Ş. (2020). Sosyal, kültürel, ahlaki bir sistem ve topluluk olarak okul. R. Küçükali (Ed.), *Eğitim sosyolojisi* (s.205-236). Anı Yayıncılık.
- Koçer, H. A. (1980). *Eğitim tarihi (İlk çağ)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Küçükali, R. (2021). Eğitim felsefesi ve eğitim akımları. R. Küçükali (Ed.), *Eğitim felsefesi* (s.55-92). Anı Yayıncılık.
- Landis, J. R., ve Koch, G. (1977). *The measurement of observer agreement for categorical data*. *Biometrics*, 33, 159-174
- Memduhoğlu, H. B. (2008). Türk eğitim sisteminin genel yapısı ve öğretim kademeleri. H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (s. 1-23). Pegem Akademi.
- Merriam, S. (2018). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Meydan, A., ve Görgülü, D. (2021). İlkokullarda alternatif eğitim uygulamaları: Taşınabilir eğitim, yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okulları. N. Yıldız Yılmaz (Ed.), *İlkokulda alternatif eğitim uygulamaları* (s. 23-44). Eğiten Kitap.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). *Öğretmenlik Meslek Kanunu*. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/02/20220214-1.htm>
- Ozan Leylum, Ş., Odabaşı, H. F., & Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 369-385.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10342/126702>
- Uğurlu, C. T. ve Özdemir, Ö. S. (2021). Özel okulda mutlu bir öğretmen olmak. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 64-84.
- Uygun, S. (2003). Türkiye'de dünden bugüne özel okullara bir bakış (gelişim ve etkileri). *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 36(1), 107-120.
- Yılmazlar, H. (2007). *Türkiye'de özel okulların gelişimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.